

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ТА ЮВІЛЕЇ

DOI: <https://doi.org/10.24061/2707-8728.1.2024.13>
УДК 340.64:577.212:614.8]-047.44

ПРОМІЖНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДКРИТОГО В УКРАЇНІ НОВОГО ПОСТІЙНО ДІЮЧОГО ЦЕНТРУ НАВЧАЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ ГУМАНІТАРНОЇ МІСІЇ ЕТАФ З ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗАГИБЛИХ ПІД ЧАС МАСОВИХ КАТАСТРОФ

Бачинський В.Т.¹, Гарздюк М. С.¹, Павлюкович О. В.¹, Бентхаус С.²

¹Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

²Європейський навчальний центр активних судових експертиз та ідентифікації жертв катастроф, Федеративна Республіка Німеччина

Резюме. У роботі описано проміжні результати діяльності Гуманітарного тренінгового центру Європейським навчальним центром активних судових експертиз та ідентифікації жертв катастроф – судово-медичної ідентифікації жертв масових катастроф, який був відкритий у вересні 2023 року у м. Чернівці на базі Буковинського державного медичного університету та комунальної медичної установи «Обласне бюро судово-медичної експертизи», у зв'язку з повномасштабним вторгненням військ російської федерації в Україну. Центр створений для вирішення завдань гуманітарного характеру під час збройних конфліктів і масових катастроф.

Ключові слова: гуманітарна місія; судово-медична експертиза; ЕТАФ; ідентифікація тіл; масова катастрофа.

Вступ. Гуманітарна судово-медична діяльність – це застосування знань і навичок судової медицини й інших судових наук для вирішення гуманітарних завдань, особливо під час збройних конфліктів і катастроф.

Основна мета роботи центру – Європейський навчальний центр активних судових експертиз та ідентифікації жертв катастроф (ЕТАФ) вірить у важливість командної роботи та з досвіду знає, що добре підготовлені міждисциплінарні команди пропонують найефективнішу судово-медичну відповідь на катастрофи. Тому підготовка мультидисциплінарних команд з ідентифікації тіл та решток жертв, які загинули під час техногенних і природних катастроф з великою їх кількістю, збройних конфліктів, терористичних актів є одним з пріоритетів ЕТАФ.

Учасники отримують навички відповідно до міжнародних стандартів і принципів міжнародного гуманітарного права, навчання слухачів та курсантів, що є важливим питанням пошуку загиблих, організації та методики огляду місця події, алгоритмів проведення розкопок масових поховань, процедури впізнання загиблих, повернення решток сім'ям загиблих для гідного їх поховання.

Крім того, потрібна міжгрупова та міжвідомча співпраця. Команди повинні злагоджено працювати разом і поруч. Агенції мають злагоджено розподіляти роботу та доповнювати одна одну. Швидкі та чіткі канали зв'язку між усіма зацікавленими є важливою частиною якісної реакції.

Міжнародно визнані стандартні операційні процедури (SOPs) або протоколи є загальною мовою судової експертизи в усіх країнах. Лише теоретичних знань недостатньо, оскільки миттєва реалізація та застосування узгоджених процедур має значення. Іншим важливим елементом є належне документування, зберігання та, де це можливо, обмін інформацією відповідно до міжнародно визнаних стандартів. Це вимагає початкового та повторного навчання для всіх груп спеціалістів на різних рівнях.

Низка наявних міжнародних тренінгів передає базові знання про різні стандарти та процеси. Найчастіше ці тренінги обмежуються робочими процесами в окремих підсферах (наприклад, поліція, рятувальні сили або судова медицина, остання з манекенами).

ЕТАФ пропонує командне навчання для всіх спеціалізованих підгруп, які беруть участь у реагуванні на природні чи техногенні катастрофи, роботу в умовах збройних конфліктів, використання як манекенів, так і людей-донорів. Це дозволяє тренувати всі науково визнані методи первинної ідентифікації на безпрецедентному рівні реалізму. Робочий процес ідентифікації жертв масових катастроф (DVI) від відновлення до узгодження може бути отриманий в умовах, наближених до реальності, командами або групами команд з різних установ.

Навчання на місці дає можливість адаптуватися до місцевих умов і потреб, а також відповідати правовим, культурним і релігійним вимогам, водночас гарантуючи дотримання міжнародних стандартів.

Навчання також може проводитися під час реагування на катастрофи. У цих випадках тренери ЕТАФ працюють разом зі своїми колегами з національних команд і в такий спосіб поєднують додаткову робочу силу з керівництвом і рівним-рівному обміну, залишаючись у повній працездатності.

За всіх цих обставин ЕТАФ намагається реалістично адаптувати міжнародно визнані найкращі практики до робочого середовища національних команд.

Упродовж 27-29 вересня 2023 року тривав офіційний візит до Буковинського державного медичного університету (БДМУ) директора ЕТАФ Свена Бентхауса, доктора філософії, судово-медичного експерта (Німеччина).

Ректор БДМУ Ігор Геруш і завідувач кафедри судової медицини та медичного правознавства, начальник Чернівецького обласного бюро судово-медичної експертизи Віктор Бачинський зустрілися з поважним гостем й під час зустрічі обговорили та підписали договір про співпрацю між нашими установами, зокрема договір про співпрацю між БДМУ та ЕТАФ.

Відповідно до угоди партнери співпрацюють щодо впровадження спільних і координованих програм освіти та наукових досліджень, що передбачає: дослідницькі проекти; спільне використання лабораторій, інфраструктури, бібліотек тощо; спільну участь у зустрічах, конференціях, симпозіумах; обмін інформацією, науковими публікаціями та іншими навчальними та науковими засобами загального зацікавлення; поширення наукових результатів, отриманих у результаті співпраці.

У рамках співпраці був проведений перший майстер клас «Судово-медична ідентифікація тіл померлих при масових катастрофах» на кафедрі судової медицини та медичного правознавства БДМУ за участі колег з Італії та Німеччини. Основна тема заходу – «Ми всі поважаємо права людських решток. Ми захищаємо право померлих мати особистість».

У майстер-класі також взяли участь: Наталія Козань, д.мед.н, професор, завідувач кафедри судової медицини, медичного та фармацевтичного права Івано-Франківського національного медичного університету, начальниця Луганського обласного бюро судово-медичної експертизи Юлія Змієвська, Петро Бобков та Ольга Нечипоренко (судово-медичні експерти Міжнародної Комісії з питань зниклих безвісти – МКЗБ (ICMP – International Commission on Missing Persons)), колектив кафедри судової медицини та медичного правознавства, та практичні лікарі судово-медичні експерти КМУ «Обласне бюро судово-медичної експертизи» Міністерства охорони здоров'я.

А вже з 11 по 15 березня 2024 року проведено другий майстер-клас «Сучасні методи ідентифікації тіл померлих у випадках масових катастроф» для лікарів судово-медичних експертів, судово-медичних експертів-криміналістів. Навчання проходило в умовах наближених до реальних, у роботі майстер-класу взяли участь лікарі-судово-медичні експерти з судово-медичних бюро України, колективи кафедри судової медицини та медичного правознавства Буковинського державного медичного університету, КМУ «Обласне бюро судово-медичної експертизи» МОЗ України за підтримки ГО «Асоціація судових медиків України» на чолі з доцентом Валерій Войченком.

Окрім того, у тренінгу взяли участь 11 експертів Чернівецького НДЕКЦ МВС та працівники слідчого управління ГУНП в Чернівецькій області. До Чернівців приїхали експерти з Іспанії, Німеччини, Бельгії, Великобританії, Польщі та Болгарії.

Як лектори виступили: **Christian Decobecq** – Director Head of Policy ETAF / Law Enforcement / DVI; **Eddy de Valck** – Director Science ETAF/ Head of Forensic Odontology, Forensic Odontology & DVI; **Sven Benthous** – Director ETAF, Forensic Medical Expert Since, DVI Experience & Forensic Identification; **Rosario Guerra** – Head of Forensic Anthropology ETAF & Forensic Archiology; **Miles Manning** – Head of Family Liaison & AM Collection; **Янко Колєв** – медичний університет м. Плевен (Болгарія), президент IAFS (міжнародна асоціація судових науковців).

З боку України в процесі створення та роботи тренінгового центру взяли активну участь ректор БДМУ, професор Ігор Геруш, завідувач кафедри судової медицини та медичного правознавства БДМУ, начальник КМУ «Обласне бюро судово-медичної експертизи професор Віктор Бачинський, доценти закладу вищої освіти кафедри судово-медицини та медичного правознавства БДМУ, доценти Олександр Павлюкович та Марта Гараздюк.

Висновки. Центр навчальної співпраці гуманітарної місії ЕТАФ ідентифікації продовжує свою місію. Надалі заплановано проведення тренінгів та майстер класів із застосуванням мультидисциплінарного підходу під час виконання надскладних судово-медичних експертиз, а також роботу з родичами загиблих та збором перед- та післясмертного анамнезу з дотриманням вимог «Мінесотський Протокол 2016».

Література

1. ETAF. ETAF launches a new permanent training cooperation Center in Ukraine. Germany: ETAF; 2022 [cited 2024 Apr 09]. Available from: <https://www.etaf-dvi.org/etaf-launches-a-new-permanent-training-cooperation-center-in-ukraine>
2. Буковинський державний медичний університет. БДМУ зміцнює міжнародну співпрацю та знаходить нових партнерів [Інтернет]. Чернівці: БДМУ; 2023 [оновлено 2023 Жов 04; цитовано 2024 Кві 09]. Доступно: <https://www.bsmu.edu.ua/news/bdmu-zmicznyuye-mizhnarodnu-spivpracyu-ta-znahodyt-novyh-partneriv/>
3. Національний університет охорони здоров'я України імені ПЛ Шупика. В Україні відкрито «Гуманітарний тренінговий центр судово-медичної ідентифікації» [Інтернет]. Київ: НУОЗ України імені ПЛ Шупика; 2021[оновлено 2021 Лис 11; цитовано 2024 Уві 09]. Доступно:

<https://www.nuozu.edu.ua/arkhiv-novyn/4133-v-ukraini-vidkryto-humanitarnyi-treninhovyi-tsentr-sudovo-medychnoi-identyfikatsii#gsc.tab=0>

4. Мішалов ВД. В Україні відкрито «Гуманітарний тренінговий центр судово-медичної ідентифікації». Судово-медична експертиза. 2019;1:85.
5. Каверіна ТП. Особливості кримінально-правової кваліфікації фактів виявлення невідомих трупів на деокупованих територіях. В: матеріали Круглого столу Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи; 2022 Вер 23; Львів. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ; 2022. с. 40-3.
6. Зеленчук ГМ, Козань НМ, Чадюк ВО. Алгоритм комплексного антропометричного, антропометричного та дерматогліфічного дослідження при судово-медичній ідентифікації невідомої особи. Судово-медична експертиза. 2021;1:36-49. doi: 10.24061/2707-8728.1.2021.5
7. Войченко ВВ, В'юн ВВ, Черняк ВВ, Левченко ВВ. Гуманітарна місія судово-медичної служби з ідентифікації загиблих. Судово-медична експертиза. 2023;1:85-8. doi: 10.24061/2707-8728.1.2023.12

References

1. ETAF. ETAF launches a new permanent training cooperation Center in Ukraine. Germany: ETAF; 2022 [cited 2024 Apr 09]. Available from: <https://www.etaf-dvi.org/etaf-launches-a-new-permanent-training-cooperation-center-in-ukraine>
2. Bukovyns'kyi derzhavnyi medychnyi universytet. BDMU zmitsniuie mizhnarodnu spivpratsiu ta znakhodyt' novykh partneriv [BSMU strengthens international cooperation and finds new partners] [Internet]. Chernivtsi: BDMU; 2023 [onovleno 2023 Zhov 04; tsytovano 2024 Kvi 09]. Dostupno: <https://www.bsmu.edu.ua/news/bdmu-zmicznyuye-mizhnarodnu-spivpraczyu-ta-znakhodyt-novykh-partneriv/> (in Ukrainian)
3. Natsional'nyi universytet okhorony zdorov'ia Ukrainy imeni PL Shupyka. V Ukraini vidkryto «Humanitarnyi treninhovyi tsentr sudovo-medychnoi identyfikatsii» [«Humanitarian Forensic Medical Identification Training Center» opened in Ukraine] [Internet]. Kyiv: NUOZ Ukrainy imeni PL Shupyka; 2021[onovleno 2021 Lys 11; tsytovano 2024 Uvi 09]. Dostupno: <https://www.nuozu.edu.ua/arkhiv-novyn/4133-v-ukraini-vidkryto-humanitarnyi-treninhovyi-tsentrsudovo-medychnoi-identyfikatsii#gsc.tab=0> (in Ukrainian)
4. Mishalov VD. V Ukraini vidkryto «Humanitarnyi treninhovyi tsentr sudovo-medychnoi identyfikatsii» [«Humanitarian Forensic Medical Identification Training Center» opened in Ukraine]. Sudovo-medychna ekspertyza. 2019;1:85. (in Ukrainian)
5. Kavierina TP. Osoblyvosti kryminal'no-pravovoi kvalifikatsii faktiv vyavlenia nevpiznanykh trupiv na deokupovanykh terytoriiakh [Peculiarities of the criminal-legal qualification of the discovery of unidentified corpses in the de-occupied territories]. V: materialy Kruhloho stolu Kryminal'na yustytisia v Ukraїni: realiї ta perspektyvy; 2022 Ver 23; L'viv. L'viv: L'vivs'kyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav; 2022. p. 40-3. (in Ukrainian)
6. Zelenchuk HM, Kozan' NM, Chadiuk VO. Alhorytm kompleksnoho antroposkopichnoho, antropometrychnoho ta dermatohlifichnoho doslidzhennia pry sudovo-medychnii identyfikatsii nevidomoi osoby [Algorithm of complex anthroposcopic, anthropometric and dermatoglyphic research in forensic identification of an unknown person]. Sudovo-medychna ekspertyza. 2021;1:36-49. doi: 10.24061/2707-8728.1.2021.5 (in Ukrainian)
7. Voichenko VV, V'юн VV, Cherniak VV, Levchenko VV. Humanitarna misiia sudovo-medychnoi sluzhby z identyfikatsii zahyblykh [Humanitarian mission of the forensic medical service for the identification of the deceased]. Sudovo-medychna ekspertyza. 2023;1:85-8. doi: 10.24061/2707-8728.1.2023.12 (in Ukrainian)

INTERMEDIATE RESULTS OF THE ACTIVITIES OF THE NEW PERMANENTLY OPERATING CENTER FOR EDUCATIONAL COOPERATION OF THE ETAF HUMANITARIAN MISSION FOR THE IDENTIFICATION OF DEAD IN MASS DISASTERS OPENED IN UKRAINE

Bachynskiy V. T.¹, Garazdiuk M. S.¹, Pavliukovych O. V.¹, Benthaus S.²

¹Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine

²European Training Center for Disaster Victim Identification and Forensic Sciences, Germany

Summary. The work describes the intermediate results of the Humanitarian Training Center by the European Training Center for Disaster Victim Identification and Forensic Sciences – forensic medical identification of victims of mass disasters, which was opened in September 2023 in Chernivtsi on the basis of the Bukovyna State Medical University and CMI «Regional Bureau of Forensic Medical Examination», in connection with the full-scale invasion of the troops of the Russian Federation into Ukraine. The center was created to solve humanitarian tasks during armed conflicts and mass disasters.

Keywords: humanitarian mission, forensic medical examination, ETAF, identification of bodies, mass disaster.

Відомості про авторів:

Бачинський В. Т. – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри судової медицини та медичного правознавства Буковинського державного медичного університету, начальник КМУ «Обласне бюро судово-медичної експертизи», м. Чернівці, Україна, e-mail: bachynskiy.viktor@bsmu.edu.ua, ORCID ID:0000-0002-6955-7507

Гараздюк М. С. – кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини та медичного правознавства Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці, Україна, e-mail: m.garazdiuk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1536-4440

Павлюкович О. В. – кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини та медичного правознавства Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці, Україна, e-mail: olexandr.pavlyukovich@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6523-8296

Бентхаус Свен – генеральний директор ETAF, судово-медичний експерт, вивчав стоматологію та медицину в Університеті Мюнстера, доктор філософії, Федеративна Республіка Німеччина, e-mail: sven.benthaus@etaf-dvi.org, ORCID ID: 0009-0007-8692-9097

Information about authors:

Bachynskiy V. T. – Doctor of Medical Science, Professor, Head of the Department of Forensic Medicine and Medical Law, Bukovinian State Medical University, Head of the CMI «Regional Bureau of Forensic Medical Examination», Chernivtsi, Ukraine, e-mail: bachynskiy.viktor@bsmu.edu.ua, ORCID ID:0000-0002-6955-7507

Garazdiuk M. S. – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Forensic Medicine and Medical Law, Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine, e-mail: m.garazdiuk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1536-4440

Pavliukovych O. V. – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Forensic Medicine and Medical Law, Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine, e-mail: olexandr.pavlyukovich@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6523-8296

Benthaus Sven – General Director, Forensic Medical Expert, Studied Dentistry and Medicine at University of Münster, Philosophy Doctor, Germany, e-mail: sven.benthaus@etaf-dvi.org, ORCID ID: 0009-0007-8692-9097